

Herbariseerimine

Toomas Kukk

tomkukk@gmail.com, tel 5189420

Esitluse kasutamine on lubatud isiklikul eesmärgil, taimede õppimisel ja määramisel. Esitluse osaline või täielik edastamine ja levitamine või muul moel kasutamine on viitamata ja autori loata keelatud

atlase välitöid toetab

PÄRANDKOOSLUSTE
KAITSE ÜHING

KESKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Taimi kogudes tuleb silmas pidada, et ei koguta üksnes taimeliigi määramiseks, vaid materjali herbaariumis talletamiseks

Eelkõige on olulised õiged ja täpsed leiuandmed ning piisav ja hästi kuivatatud taimne materjal, määrangud teisejärgulised

EMÜ PKI botaanika osakonna herbaarium

Välitöövahendid

Kirjutusvahendid – sobib tavaline pastakas, mis märjaks saades laiali ei lähe, harilik pliiats (keskmise kõvadusega) või vildikad, mis on veekindlad ja mille tint ei lähe paberist läbi. Kindlasti peab kirjutusvahendeid kaasas olema mitu, sest need kipuvad kaduma ja tühjaks saama.

GPS-seade koordinaatide võtmiseks ja oma asukoha määramiseks, kompass.

Luup 12–20 x suurendusega (soovitavalt 20 x), et juba väljas võimalikke mikroliike jm mikrotunnustega taksoneid eristada.

Kirjutusalus – kahe poolega, et vihma ja märja kõrgrohu/põõsastiku korral loenduslehti niiskuse eest kaitsta. Kirjutusaluse vahel peaks olema piisavalt loenduslehti, mustandipaberit ja välitöökaarte ning **ajutiste etikettide paberit**.

Nuga taimede herbariseerimiseks – piisab tugevast taskunoast, ei pea taimede kättesaamiseks tingimata kühlit või sapöörilabidat kaasa võtma.

Plastkotid taimede kogumiseks, mitmesuguses suuruses, tarvilisel hulgal.

Taimemapp - väliolukorras taimede kogumiseks

Kogutud taimede **juured tuleb tingimata pesta (loputada)**, soovitavalt juba väljas: hõlbustab juurestiku ja juurekaela tunnuste jälgimist, juured ei murdu hiljem koos mullaga, herbaarlehele ei pudise mulda ning lahtised seemned või muud taimeosad on võimalik panna puhtalt eraldi kotikesse.

Taimi võib herbariseerida igasuguse ilmaga, ka vihmaga, aga parem kuiva ilmaga. Enne vahele panekut võiksid märjad taimed õhu käes veidi taheneda.

Kogutud taimi võib hoida enne vahelepanekut kilekotis külmkapis või jahedas keldris plusskraadide juures mõned päevad.

Väljas pannakse A4 mõõdus mustandipaberile kirja iga lehe ülaossa kuupäev ja umbkaudne välitööpiirkond; iga kogumise kohta koordinaadid (kraad-koma kujul, või GPSi punkti number), taime nimi, ohtrus, kasvukoha kirjeldus võimalikult täpselt ja muid märkmeid.

Kogutud taimed ühest ruudust võib panna ühte kilekotti, juhul kui pole kogutud sama taksonit eri kohtadest või kui taimed ei pudene. Veetaimed ja pudenevad taimed kindlasti eraldi kilekottidesse. Soovitav on koheselt lisada **etikett andmetega (koordinaadid/GPSi punkti number, kuupäev, taime nimi)**.

Taimede kogumisel võib viimse taimeni kaasa võtta tulnukaid ja metsistujaid, pärismaistel liikidel **peab populatsioon säilima**. Kaitsealuseid liike on soovitatav koguda juurtega (v.a üheaastased liigid)

Ühest ja samast taksonist on soovitatav võtta **mitu isendit**, eriti väiksemate taimede puhul. Kindlasti on vaja koguda kuldtulika rühmast 5-10 taime või siis vähemalt 3.

Kogutud taimed peavad olema **võimalikult täielikud**, st. lehtede, õite, viljade, võsunditega jne. Väga noored taimed ja mitmesugused vegetatiivsed taimed võivad osutuda määramatuteks.

Ogalised-astlalised taimed surutakse enne lehtede vahele asetamist puitplaatide või papitükkide vahel lamedaks. Jämedad juurikad, sibulad, õisikud jne tuleb pikisuunas poolitada.

Veetaimed pannakse kaussi ja tõstetakse koos paksema paberiga välja, et taim jääb suht loomuliku kujuga. Kuivatatakse koos paberiga ja kui veetaim peaks sellele kinni jääma, siis monteeritakse koos aluspaberiga.

Taimede kuivatamisel kasutatakse taimepressi või **taimeraami**, mida on mugavam käsitleda ja tulemus on sama hea.

Taimed pannakse ühekordsete **ajalehtede** vahele, mida kuivatamise käigus ei vahetata. Taimedega lehtede vahele tuleb 2-3-kordne ajaleht, mida vahetatakse kuivade vastu igal õhtul ja hommikul.

Taimeraami võib asetada kuivatamisel **sooja** ruumi või kuivatuskappi, samuti kuivatada triikrauaga, ent meeles peab pidama, et soojus levib taimeraami sisemusse kiiremini, kui niiskus välja aurub, st. soojas kohas hoidmisel peaks lehti iga paari tunni tagant vahetama.

Taim ei tohi mingil juhul jääda suuremaks, kui ajaleht, mille vahel ta on. Suuremad taimed tuleb murda, suuremad lehed lõigata mitme ajalehe vahele.

Taimed on kuivad, kui puudutades ei tundu külmana ja kätte võttes ei vaju lehed lonti. Kuivad taimed võib taimeraami vahelt koos ajalehega ära võtta, neile võib algul ajutiselt mingisuguse kergema raskuse panna (raamatuid), et lehed tuulega ei lendaks.

Kuivatatud taime juures on etikett, millel on minimaalselt kirjas:
koordinaadid, kuupäev ja taime (tinglik) nimetus

Välitöötegitaja annab üle paki herbaariumit, kus paki alguses on kirjas
koguja nimi ning lisaks taimedele on leiuandmed sisestatud Exceli
tabelisse (minimaalselt koordinaadid, kasvukoht ja ohtrus, ruudu
number, kuupäev, koguja nimi)

Taimed peavad üleandmise ajaks olema lõpuni kuivatatud

